Contributed by Alex de Jong, René Spiegels
zondag, 12 juli 2009 - Last Updated zondag, 12 juli 2009

Van drie tot negen augustus zal vlakbij de Nederlands-Belgische grens, nabij Antwerpen, het eerste Nederlands-Belgische Klimaat Actie Kamp plaatsvinden. Het kamp is deel van de opbouw van een beweging tégen klimaatverandering en vóór een duurzame, rechtvaardige wereld. Grenzeloos sprak met Shannon en Nadia, twee activisten die al eerder betrokken waren bij klimaatactiekampen in Engeland en nu meehelpen deze voor te bereiden.

In Engeland hebben al meerdere van deze kampen plaatsgevonden. Wat waren de ervaringen daarmee en hoe raakten jullie daarbij betrokken?

Shannon: Er zijn tot nu toe drie kampen geweest. De eerste vond plaats in 2006, toen waren er zo'n 600 deelnemers. Het doelwit van de protesten was een kolencentrale, Drax, de grootste bron van CO2 uitstoot in Groot-Brittannië. Het idee voor het kamp werd geboren tijdens de protesten tegen de G8 het jaar daarvoor in Schotland. Een aantal activisten dat elkaar daar trof kwam tot de conclusie dat klimaatverandering een kernpunt moest worden van de antikapitalistisch beweging. Het organiseren van een actiekamp speciaal rondom dit thema leek een goede stap daartoe. In 2007 vond het plaats in de nabijheid van Heathrow Airport, daar waren ongeveer 2000 mensen bij betrokken. En vorig jaar was het kamp bij Kingsnorth, een kolencentrale in het zuiden van Engeland. Daar waren weer meer deelnemers; ongeveer 3000. Ikzelf was niet aanwezig bij het eerste kamp maar raakte betrokken bij de organisatie van het tweede. De actiekampen worden georganiseerd middels een serie maandelijkse, publieke vergaderingen. Ik was toevallig in de stad waar zo'n vergadering plaatsvond. Alhoewel ik nog helemaal niet bezig was met ecologische kwesties was ik onder de indruk van de organisatiegraad en de op consensus gebaseerde manier waarop beslissingen genomen werden. Dat, en de analyse die ik hoorde, inspireerde me om ook deel te nemen.

Nadia: Ik was ook niet echt actief rondom klimaatverandering, pas op het tweede kamp bij Heathrow besefte ik hoe serieus deze kwestie is. Wat mij betreft waren de analyse dat klimaatverandering een gevolg is van de kapitalistische uitbuiting van de natuurlijke hulpbronnen en de zelforganisatie op basis van consensus en het afwijzen van hiërarchie de voornaamste redenen om actief te worden. Het was geweldig om mensen te ontmoeten die zo actief waren voor zoiets belangrijks.

Waar kwam die sprong in het aantal deelnemers, van 600 in 2006 tot 2000 in 2007, vandaan?

Nadia: De Britse luchtvaartautoriteit had een dwangbevel uitgevaardigd tegen het kamp. Dat bevel was zo verreikend dat zelfs de koningin officieel niet meer in de buurt mocht komen. Het resultaat was dat we wekenlang voorpaginanieuws waren.

Shannon: Al die gratis media-aandacht was het beste dat kon gebeuren. Het was een moeilijke beslissing om het kamp in de nabijheid van Heathrow te plannen. Na 11 september en de terroristische aanslagen in Londen in 2005 is de sfeer rond vliegvelden gespannen en veel mensen vonden het waanzin om juist Heathrow als doelwit te kiezen. Maar toen gebeurde dit en de angst dat mensen weg zouden blijven verdampte gewoon.

En in 2008 werd er voortgebouwd op dat succes?

Shannon: Ja, het was in meerdere opzichten een stap vooruit. Er waren veel meer zelf-georganiseerde groepen die vanuit het kamp acties ondernamen. Verschillende privé-vliegvelden waren het doelwit van acties. We hadden besloten om de startbaan niet te betreden – ook al vinden er regelmatig dat soort acties plaats in Groot-Brittannië: we hebben een sterke beweging tegen verspillende luchtvaart. Maar we blokkeerden wel een privé startbaan en in Londen vonden ook veel acties plaats.

Nadia: Het ging ook niet alleen om luchtvaart. Voor de deelnemers was het duidelijk dat het probleem

groter is, dat het gaat om een obsessie met economische groei. De uitbreiding van vliegvelden zoals Heathrow is daar een uiting van. We kozen ervoor om ons op één onderwerp te richten om bredere boodschap uit te kunnen dragen.

Kun je iets meer zeggen over hoe je klimaatverandering ziet als deel van een groter probleem?

Nadia: Voor mij staat buiten kijf dat klimaatverandering het gevolg is van de bewuste en voortdurende uitbuiting van de natuurlijke hulpbronnen ten behoeve van winst en economische groei. Met hulpbronnen bedoel ik niet alleen dingen zoals kool of bossen maar ook bijvoorbeeld het vermogen van het ecosysteem om vervuiling op te nemen. De heldere manier waarop dit naar voren werd gebracht en dat mensen er iets mee deden, dat ze overtuigd waren dat ze het recht hadden om actie te ondernemen zonder op de regering te wachten om iets te doen, trokken mij aan.

Shannon: Het is natuurlijk belangrijk om een diepgaande analyse te hebben maar je moet deze op zo'n manier naar voren brengen dat het makkelijk begrijpbaar is. We proberen een soort tegen-macht van onderop, tegen het samenwerken van de overheid en bedrijven, te organiseren.

Dit jaar vindt het eerste Belgisch-Nederlandse actiekamp plaats. Waar kwam het initiatief hiervoor vandaan?

Shannon: Sinds het tweede Britse kamp hebben er in verschillende landen klimaatactiekampen plaatsgevonden – in Duitsland, Australië, de Verenigde Staten, andere landen. Het is echt aangeslagen. Een aantal Belgische en Nederlandse activisten wilde iets soortgelijks organiseren en omdat de beweging hier vrij klein is besloten ze hun krachten te bundelen. Een van de doelen van het kamp is te dienen als stimulus voor de radicale ecologische beweging hier.

Waarom staat het principe van directe democratie zo centraal in de organisatie?

Shannon: Voor de meeste deelnemers is het een essentieel deel van hun wereldbeeld. We willen geen leiders die voor ons beslissingen nemen, we willen het zelf doen, samen met de mensen die met de gevolgen van klimaatverandering te maken hebben. Het zijn de wereldleiders die het probleem in de eerste instantie zelf gecreëerd hebben.

Nadia: Het is ook een goede manier om te zorgen dat iedereen gehoord wordt en gemotiveerd blijft om deel te nemen.

Shannon: Meer gevestigde milieu-groepen zoals Greenpeace bijvoorbeeld zijn op een zeer hiërarchische manier georganiseerd. Deze organisaties zijn deel geworden van een systeem waarvan ze slechts enkele deelaspecten bekritiseren. Maar de logica waarop die deelaspecten zijn gebaseerd trekken ze niet in twijfel, ze zien de manier waarop onze maatschappij georganiseerd is niet als de grondoorzaak. Om het voorbeeld van Greenpeace weer te gebruiken; die zijn voorstander van de handel in emissierechten en daar ben ik faliekant tegen. De handel in emissierechten is een manier om geld te verdienen aan klimaatverandering en draagt niet bij aan de oplossing van het probleem. We kunnen aan het afgelopen decennium zien dat het systeem van emissierechten geen effect heeft. Mensen die er nog steeds voorstander van zijn zeggen dat het in principe, op papier, werkt. Maar het werkt alleen als je dingen als economische macht, financiële middelen, kortom de ongelijke machtsverhoudingen die je in de echte wereld hebt, buiten beschouwing laat. Je kunt klimaatverandering niet bestrijden door hier en daar wat gaatjes te stoppen, je moet een systeem afwijzen dat de planeet zal verwoesten om te kunnen blijven groeien en winst te maken. Ik denk dat veel milieuactivisten die conclusie nog steeds niet willen trekken.

De afgelopen jaren is de belangstelling voor klimaatverandering drastisch toegenomen. Ook al heb je weinig vertrouwen in alle verdragen en conferenties, is het dan toch niet vooruitgang dat er meer aandacht voor is?

Shannon: Om eerlijk te zijn denk ik dat het achteruitgang is. Bossen, de oceaan, lucht: alles wordt geprivatiseerd. Onder de noemer 'voorkomen van klimaatverandering' vindt een uitbreiding van kapitalisme plaats. Eigendomsrechten en mogelijkheden om winst te maken worden uitgebreid met klimaatverandering als excuus.

Nadia: Vooral nu met de economische crisis zie je allerlei plannen die pretenderen zowel het kapitalisme als het klimaat te kunnen redden. De voorstellen die in Kopenhagen aan bod komen bijvoorbeeld stemmen weinig optimistisch.

Maar is het dan niet goed dat er meer aandacht is voor klimaatverandering?

Shannon: Er zijn enige redenen voor optimisme, in Groot-Brittannië is de beweging bijvoorbeeld sterk gegroeid en veel onafhankelijker geworden. Maar ik heb weinig vertrouwen in een stel mannen in pak dat voor ons beslissingen gaan nemen. Wat we nodig hebben is een beweging die dat soort mensen onder controle kan houden en eigen alternatieven naar voren kan schuiven.

Nadia: Als er in Kopenhagen overeenstemming wordt bereikt over een alternatief voor Kyoto zou dat in verschillende opzichten zelfs een stap achteruit zijn. Handel in emissierechten en mechanismen die daarop gebaseerd zijn, zijn op het moment de enige opties die op tafel liggen. Een nieuw verdrag zou de deelnemers een kans geven om te pretenderen dat ze het probleem opgelost hebben. De reden dat de opties zo beperkt zijn is de enorme invloed van grote bedrijven op regeringen. De pro-emissierechten lobby groep 'International Emissions Trading Association' had bijvoorbeeld 256 delegatieleden bij de klimaattop in Poznan. Dat zijn er meer dan de VS, Groot-Brittannië of welke actiegroep dan ook had. Die lobbygroepen werken voor machtige producenten van fossiele brandstoffen zoals BP of Shell maar de mensen die het meest zullen lijden onder klimaatverandering hebben geen stem.

Wat zouden nu dan wel de prioriteiten moeten zijn?

Nadia: Er moet ten eerste een einde komen aan de uitbreiding van het gebruik van fossiele brandstoffen en deze moet vervangen worden door alternatieven. Maar dat moeten sociaal rechtvaardige alternatieven zijn, we willen niet zoiets als in Latijns-Amerika waar mensen van hun land verjaagd werden om plaats te maken voor gigantische, commerciële windmolenparken of plantages waar slechts één gewas wordt verbouwd om zo te 'compenseren' voor de CO_2 uitstoot. In plaats van de invloed en rechten van multinationals moet lokale soevereiniteit over energie en voedselbronnen komen.

Ten slotte, hoe gaat de voorbereiding voor het kamp tot nu toe?

Nadia: In Groot- Brittannië werd het eerste kamp georganiseerd door mensen die elkaar al kenden maar hier kennen de meeste mensen elkaar nog niet. Dat maakt het natuurlijker moeilijker.

Shannon: Een nieuwe uitdaging is ook dat we een internationaal kamp organiseren. Maar de mensen zijn erg toegewijd en spenderen veel tijd aan de voorbereiding. Als je kijkt naar de achtergrond van mensen die betrokken zijn is het een zeer diverse groep. Dat geeft je ook meer verschillende invalshoeken. We willen de beweging versterken en mensen overtuigen van de noodzaak van directe actie. In Groot-Brittannië hebben de klimaatactiekampen aan beide veel bijgedragen en we hopen dat het hier hetzelfde effect zal hebben. Ik denk dat het een succes gaat worden.

Voor meer informatie over het klimaatactiekamp en hoe je actief kunt worden, kijk op www.klimaatactiekamp.org
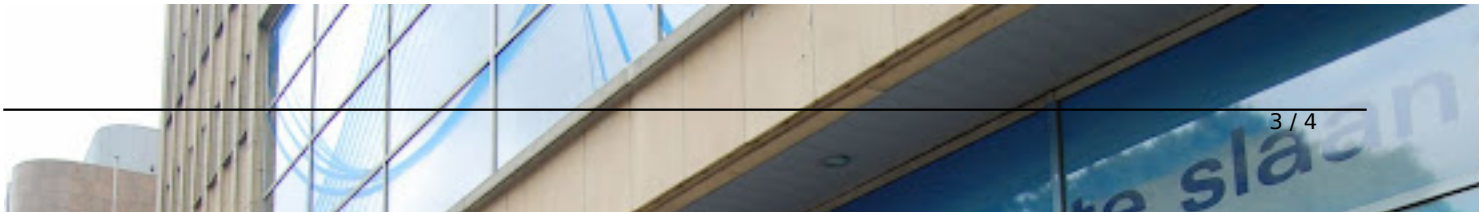
Foto's: Klimaatkampers in actie tegen Electrabel in Antwerpen